

Nationalismen som spårade ur

Peter Johansson, 2016 års Härkestipendiat

Som efter en nedstigning från himlen kliver en förväntansfull Hitler ut ur ett flygplan. Scenen är hämtad ur Leni Riefenstahls film "Viljans triumf" som i propagandans form skildrar partidagarna i München 1934. Kameran övergår till kvinnor och män i byggedräkter som marscherar med höräfsor över axlarna och entusiastiskt hälsar på Hitler. Lite senare står denne inför arbetare i uniform som utför geometriskt perfekta parader.

Arbetarna deklarerar att de kommer från olika delar av landet, men utbrister sedan unisont "Ein Volk, ein Reich, ein Führer". Budskapet är tydligt, de olika landsändarna bildar gemensamt den högre enheten, nationen. I en anda av Blut und Boden var människorna förbundna med varandra genom blodsband och traditioner skilda från det urbana, där judarna ansågs ha ett skadligt inflytande. Samtidigt finns i "Viljans triumf" det moderna närvarande i form av exempelvis flygplanet.

Det fanns starka antimoderna strömningar även i Sverige, exempelvis i epokens romaner som ofta har karaktären av hembygdsskildringar. En patriarkal miljö där en storbonde är herre över den världsliga sfären och en präst över den andliga. Historia och traditioner togs tillvara av hembygdsrörelsen och kopplingen till nazismen var tydlig. Funktionärerna i 30-talets nazistiska organisationer i Dalarna återfanns senare med motsvarande funktioner i hembygdsrörelsen. Under flera årtionden har konstnären Peter Johansson ägnat sig åt att konstnärligt utforska nationalismen, vilket tydligt framgår på utställningen.

Han analyserar nationalismens konstruktion och visar sedan upp dess byggstenar för publiken. Detta är tydligt i *Full fräs*, en skulptur uppbyggd kring förenklade jordbruksredskap, på vilka flaggstänger är monterade vars svenska flaggor fladdrar i vinden från elektroniska fläktar. Den kan ses som en kommentar till Karl XII:s kröningsvagn i Livrustkammaren, med dess sirliga och spretiga barock. Här finns samma klumpiga men rörliga former och teatrala patriotism.

I konstruktionen av nationalismen finns därmed flera byggstenar som förenar *Full fräs!* med Leni Riefenstahls film "Viljans triumf". Personkult, Blut und Boden samt den spänningsfyllda relationen till det moderna i form av flygplan och elektronik. Johanssons andra tema framgår av det enda nya verket på utställningen, *Åt helvete med familjen!*, där ett skåp penetreras av en maskinstyrd korv. Här anknyter han till uppväxten i Dalarna där han blev utnyttjad sexuellt av en arbetskamrat till fadern som var kyrkomålare.

Sidorummet domineras av *Jakttorn*, vars vapens mynning försetts med en korv och därmed anknyter till övergreppet. Längs väggarna hänger en slags reliefer, liksom *Jakttorn* bemålade i kurbitsfärger. De påminner om serietidningsbubblor med panguttryck och har namn från orter där rasistiskt våld utövats. På så vis återkommer främlingsfientligheten som tematik i utställningen. Genom våldet och den traditionsbundna färgskalan knyts rummet samman och meningen tycks vara att övergreppen har ursprung i samma typ av patriarkala och chauvinistiska kultur.

Text och foto: Torbjörn Aronsson

VOLYM

Volym 2018-02-27